

Európai elnökség

2010. január 11.

Spanyol elnökség: Európai Gazdasági Uniót akar Zapatero

Megérett az idő arra, hogy az EU tagországai komolyan irányt vegyenek a gazdasági unió megteremtése felé, amelyben a kormányok által tett makrogazdasági vállalások akár szankciókkal is számon kérhető módon kötelező jellegűek – jelentette ki José Luis Rodríguez Zapatero spanyol miniszterelnök. A soros elnökséget ellátó ország kormányfője szerint a törekvést a Lisszaboni Stratégiát felváltó új gazdaságpolitikai stratégiában rögzíthetnék.

José Luis Zapatero január 7-én este beszélt erről Madridban, midőn hosszú beszélgetés keretében brüsszeli újságírók egy csoportjával találkozott. Az európai elnökséget átvevő Spanyolország elnökségi terveiről nyilatkozva elhangzott, hogy terveikben a gazdasági fellendülés, az EU nemzetközi szintén játszott szerepe és a polgárok jogainak kérdése előkelő helyet foglal el. Spanyolország ígérete szerint az elnökség fő célja a Lisszaboni Szerződés végrehajtása lesz.

A szerződés decemberben lépett életbe, megnyitva az utat egy sereg olyan változás előtt, amely elősegíti, hogy az uniós döntéshozatali eljárás hatékonyabbá váljon, és az EU a nemzetközi ügyekben kiemelkedő szerepet játszasson. A változások között említhető a hathavonta gazdát cserélő elnökség átalakítása azzal a céllal, hogy a szerződés által létrehozott két új tisztség betöltője – az EU elnöke, illetve külügyi főképviselője – és a soros elnökség között szoros együttműködés alakuljon ki. Spanyolország az első olyan tagállam, amely a szerződés hatálya alatt tölti be a soros elnöki tiszteket, ezért lehetősége van arra, hogy kijelölje a követendő irányt.

A szerződés megköveteli az EU elnökségetől, hogy feladatait az elnökségben soron következő két tagországgal – Spanyolország esetében Belgiummal és Magyarországgal – együttműködve lássa el. Az „elnökségi trió” együttműködése a gyakorlatban 18 hónapos közös program formájában valósul meg.

Az EU munkanélküliségi rátája 2009-ben elérte a 9,3%-ot (Spanyolországban pedig a 19,3%-ot), ezért a gazdaság talpra állítása a soros elnökség munkájának középpontjában fog állni. Az új európai növekedési és foglalkoztatási stratégia kidolgozása és a nemzetközi pénzügyi rendszer felügyeletének javítása a prioritások között szerepel. Spanyolország elnöksége során ezenkívül a nemek közötti esélyegyenlőség kérdésének is külön figyelmet kíván szentelni. A spanyol

elnökség végül azt is tervezi, hogy elősegíti a polgárok Európájának megvalósulását – vagyis azt, hogy a Lisszaboni Szerződés által bevezetett petíciós jog révén az EU közelebb kerüljön az emberekhez. Spanyolország reméli, hogy elnöki tevékenysége előrelépést hoz az energiaellátás biztonsága, az éghajlatváltozás és a bevándorlás területén is.

Zapatero szerint a gazdasági válság a világban és az Európai Unióban egyfelől, a Lisszaboni Szerződés életbe lépése, az intézményi viták lezárulta és új működési formák intézményesülése másfelől, végül pedig a láthatóan radikálisan változó világrend formálódása együttesen gyökeresen új helyzetet teremtettek. „Ezek az egybeesések azt jelentik, hogy a korábban elképzelt hathónapos prioritások is változtak. Új kérdéseket kell most megválaszolni” – szögezte le ennek kapcsán. Az unió több mint egy évtizeden át részint intézményi reformokkal, részint a bővítéssel volt elfoglalva. Ezek elsöprő többségével mostanra elkészült, nincs már tovább mentség arra, hogy ne azzal foglalkozzon, amire eredetileg létrehozták: az egyének és résztvevő nemzetgazdaságok és társadalmak életét kedvezőbbé tevő működési környezet biztosításával – fejtegette a spanyol kormányfő.

Zapatero szerint a válság immár mindenkit rá kellett hogy döbbsen arra, hogy a makrogazdaság területén is megérett az idő a valós és érdemi koordinációra a tagországok között. „A lisszaboni stratégia céljai nem teljesültek, pedig a célok jók voltak. Mert hiányzott mögülük az a módszer, az a működési mechanizmus, ami biztosította volna megvalósulásukat” – mutatott rá, úgy vélvén egyúttal, hogy a megoldás egy „új európai gazdasági ház felépítése” lehet csak, amelyben valós a tagok közötti koordináció, eltérés, vagy elmaradás esetén pedig rendelkezésre állnak a szükséges korrekciós vagy kényszerítő mechanizmusok.

„A vállalatoknak a jövőben kötelezőeknek kellene lenniük, az uniós szintnek pedig rendelkeznie kell eszközökkel arra, hogy ezeket számon is kérhesse, végrehajtásukat ösztönözze” – vázolta elképzelését a soros EU-elnökséget januártól ellátó Spanyolország miniszterelnöke a madridi beszélgetésen. Igaz, eddig is volt egyeztetés, eddig is volt évenkénti beszámoló a „lisszaboni vállalatok” teljesüléséről, „de az éves európai gazdasági iránymutatások eddigi gyakorlata azt mutatta, hogy az a valós folyamatokra nem sok hatással volt”. Mert a vállalatok nem voltak kötelezőek. A felmerülő kétkedő megjegyzésekre válaszul emlékeztetett, hogy „a stabilitási paktum kapcsán is végül megszületett a szükséges ellenőrzési, jelentési, számonkérési és szankcionálási mechanizmus”. A dolog tehát távolról sem annyira lehetetlen és példa nélküli, mint elsőre látszik. A BruxInfo azon kérdésére, hogy vajon a makrogazdasági nemzeti kompetenciák egy részének közösségi szintre delegálására gondol-e elsősorban, vagy pedig arra, hogy a továbbra is kormányközi formában zajló nemzeti vállalatok intézményesített számonkérésében látja-e a kulcsot, Zapatero válaszában

hangsúlyozta: mindezek ma még csupán ötletek, kezdeményezések. A tényleges és lehetséges végső forgatókönyvet a következő hónapok vitáinak kell kihordaniuk. „Az elképzelés az asztalon van. Nagyon jó, hogy az Európai Tanács elnöke (Herman Van Rompuy) februárra éppen általános makrogazdasági kérdések megvitatására hívott össze informális csúcstalálkozót. Ez alkalmat adhat a kérdés tesztelésére, és ha a fogadtatás nem elutasító, a Bizottság már ennek megfelelő ajánlások kidolgozásával járulhat hozzá a lisszaboni stratégiát felváltó leendő „EU2020” program megfogalmazásához” mutatott rá.

A spanyol kormányfő úgy látja, hogy az utóbbi évek, hónapok sok mindenre ráébresztették a tagországokat. A gazdasági válságban bebizonyosodott, hogy amíg a kormányok külön-külön cselekedtek, a globális folyamatok ellenük játszottak. A kedvezőtlen folyamatokat akkor lehetett jobban ellenőrzés alá vonni, amikor a válaszok is egyeztetett módon születtek meg. Ehhez hozzáadódik egy új világrend formálódása, aminek igen tanulságos megnyilvánulása volt a decemberi koppenhágai klímacsúcs – érvelt a továbbiakban Zapatero. Az utóbbinál ismét nyilvánvalóvá vált, ami persze már addig is ismert volt, hogy Európának nagyon komoly partnerekkel kell számolnia a globális piacon. „Kínával, Indiával, az Egyesült Államokkal nem az európai országok egyenként, hanem csak az Európai Unió együttesen lehet képes versenyben maradni” – szögezte le. Ráadásul most már megteheti, hogy minden figyelmével erre összpontosítson: az intézményi viták lezárultak, sőt, új eszközöket is teremtettek – tette hozzá. Idő is, szükség is, lehetőség is van új program megfogalmazására. „Sok olyan országról tudok, amelyek eddig vonakodtak európai megoldásokban gondolkodni, de az utóbbi időben láthatóan kezdenek nyitottak lenni eziránt” – mondotta.

Szintén a BruxInfo vetette ellen, hogy az európai gazdaság eddig azért volt széttöredezett, mert a tagországok ragaszkodtak makrogazdasági kompetenciáikhoz, lévén, hogy végső soron nekik kell aztán a választóik elé állniuk. Miként az EU egyik veterán kormányfője, Jean Claude Juncker jelentette ki egyszer egy háttérbeszélgetésen: ha mindazt végrehajtanák, amiben (az éppen aktuális EU-csúcson) megállapodtak, akkor elveszítené a következő választásokat. „Az egész problémakör lényegi kérdéséről van szó” – kezdte minderre válaszát Zapatero. „Olyan új vízióra van szükség, amelyben az európai érdek egybeesik a nemzeti érdekekkel. Történelmi hiba azt hinni, hogy az előbbi szükségszerűen szembe megy az utóbbival, és a nemzeti érdeket „védeni” kellene hozzá képest. Olyan célokra és olyan rendszerre van szükség, amiben evidens, hogy a nemzeti érdek az európai érdeken keresztül védhető, valósítható meg a legteljesebben” – érvelt a spanyol kormányfő.

Hangsúlyozta egyúttal, hogy mindez nem máról holnapra történő folyamat. Nem egyetlen EU-csúcs vitáján fog eldőlni a dolog, de még az sem lesz döntő – csupán

a folyamatot segítő lehet -, hogy végül mi és hogyan kerül bele az EU2020 stratégiába. Sok-sok évre elhúzódó új irányról van szó, ami nem attól valósul meg, hogy elvi viták után születik egy ugyancsak elvi, általános egyetértés, hanem hogy sikerül megállapodni sok konkrét, köztes eszközben, amelyek pusztán létükben is ebbe az irányba terelnek. A kulcs szerinte az egységes piac mélyítése, amihez fontos, új kötőanyagot jelenthet, ha például az európai pénzügyi felügyelet megerősítése után létrehoznák a tényleges európai pénzügyi szektort. Vagy, ha megteremtik majd a valós közösségi energiapiacot. Vagy ha kialakítanák az egységes európai digitális piacot. „Folyamatban kell gondolkodnunk, aminek első vitái minden bizonnyal ki fogják tölteni a következő hónapokat, összességében pedig évekre szóló munkát adnak. De aligha lehet őket megkerülni” – vélte a soros EU-elnökség kormányfője.

Forrás: EU- Bizottság honlap, Bruxinfo